

Dosarul nr. 2ra-1565/2022
2-19205577-01-2ra-31102022

Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul Telenești (Gh. Popa)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Panov, O. Cojocaru, M. Anton)

DECIZIE

15 februarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Maria Ghervas
Mariana Pitic
Nicolae Craiu
Aliona Miron
Victor Burduh

examinând recursul declarat de către avocatul Ivan Turceac în interesele lui Oleg Golban, Lilian Golban și Olgăi Golban, succesori în drepturi a lui Victor Golban,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Golban împotriva Consiliului raional Telenești și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea contravalorii bunurilor confiscate ilegal,

împotriva deciziei din 05 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 25 aprilie 2019, Victor Golban a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului raional Telenești și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire restituirea contravalorii bunurilor confiscate ilegal și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a menționat că la 11 iunie 1941, bunelul său, Vasiliu Ivanovici Bîrca, născut în anul xxxx, originar și locuitor al satului Verejeni, raionul Telenești RSSM, a fost arestat de către organele NKGB ale RSSM, pus sub învinuire din motive politice în baza art. 58-13 din Codul penal al RSFSR ca membru al Partidului Național Liberal și deportat în orașul Ivdellag, regiunea Sverdlovsc, Federația Rusă.

Urmare aplicării măsurilor de constrângere întreprinse de către stat față de familia Bîrca a fost confiscată toată averea pe care o deținea în proprietate privată la acel moment și anume a casei de locuit din satul Verejeni, raionul Telenești cu tot mobilierul, accesoriile, animalele mari cornute, produse cerealiere, mărfuri industriale, mărfuri de uz menajer, inclusiv terenuri cu destinație agricolă cu suprafața de 23,5 ha.

La 29 noiembrie 2017, prin certificatul de reabilitare nr. 21-615/16-3819 eliberat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, a fost informat că bunelul său, Vasilii Ivanovici Bîrca, născut în anul xxxx, originar și locuitor al satului Verejeni, raionul Telenești RSSM, a fost declarat victimă represiunilor politice și reabilitat post-mortem în conformitate cu Decretul Președintelui URSS din 13 august 1990 „Cu privire la repunerea în drepturi a victimelor represiunilor politice din anii 20-50”.

Reclamantul a menționat că este unicul moștenitor legal al deportatului și ulterior reabilitat - Vasilii Ivanovici Bîrca.

Astfel, la 09 noiembrie 2018, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice (art. 12, 12¹), a depus cerere Comisiei speciale pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice și moștenitorilor lor din cadrul Consiliului raional Telenești cu privire la recuperarea bunurilor, valorii bunurilor confiscate, naționalizate rămase după deportatul Vasilii Ivanovici Bîrca.

Comisia specială pentru examinarea cererilor persoanelor supuse represiunilor politice și moștenitorilor lor din cadrul Consiliului raional Telenești a expediat la 27 martie 2019 în adresa lui Victor Golban extrasul din procesul-verbal nr. 1 prin care a fost informat despre refuzul admiterii cererii privind recuperarea averii bunelului său Vasilii Ivanovici Bîrca, represat din localitatea Verejeni, raionul Telenești, deoarece termenii de prescripție au fost omiși de către solicitant după anul 1993, iar în anul 2007 odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice, art. II prevedea că, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi, respectiv fiind omis termenul de adresare către autoritățile publice care a fost stabilit de la 01 ianuarie 2007 până la 31 decembrie 2007.

Reclamantul a indicat că despre faptul reabilitării bunelului său Vasilii Ivanovici Bîrca, dânsul în calitate de moștenitor legal al acestuia, a fost informat la 29 noiembrie 2017, iar cererea a fost depusă la 09 noiembrie 2018. În așa mod, reclamantul consideră că termenul acordat pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora, nu a fost omis.

Reclamantul a solicitat încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Consiliului raional Telenești în beneficiul său contravaloarea bunurilor confiscate și anume pentru bunul imobil - teren cu suprafața de 23,5 ha, a sumei de 908 275 de lei și pentru bunurile mobile, a sumei de 1 122 000 de lei și a cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 04 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost anulată încheierea din 06 iunie 2019 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești prin care a fost declarată acțiunea inadmisibilă în temeiul art. 207 alin. (2) lit. e) din Codul administrativ, și remisă cauza la Judecătoria Orhei, sediul Telenești, în același complet de judecată.

Prin încheierea din 27 decembrie 2019 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești a

fost declinată competența completului specializat în materia contenciosului administrativ în favoarea completului specializat în materia de drept comun.

Prin hotărârea din 11 iunie 2020 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești, a fost admisă acțiunea depusă de Victor Golban.

S-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Consiliului raional Telenești în beneficiul lui Victor Golban, pentru bunul imobil - teren cu suprafața de 23,5 ha suma de 908 275 de lei, pentru bunurile mobile - suma de 1 122 000 de lei și cheltuielile de judecată în sumă de 6 920 de lei.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a dispus recuperarea valorii bunurilor care erau înregistrate pe contul gospodăriei lui Vasilii Ivanovici Bîrca la momentul deportării, ținând cont de evaluarea acestora în baza Raportului privind valoarea bunurilor confiscate în urma represiunii politice nr. 0358661 din 10 septembrie 2018 realizat de către Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, filiala Orhei, potrivit căruia valoarea bunului imobil (terenului) cu suprafața de 23,5 ha la 10 septembrie 2018, care a fost confiscat în urma deportării lui Vasilii Bîrca, constituie 908 000 de lei, iar valoarea bunurilor mobile confiscate constituie 1 122 000 de lei.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, la 09 iulie 2020, Consiliul raional Telenești, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 11 iunie 2020 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești, prin care a solicitat casarea hotărârii instanței de fond cu pronunțarea unei decizii noi de respingere a acțiunii.

La 14 septembrie 2020, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, a depus cerere de alăturare la apel, prin care a solicitat casarea hotărârii instanței de fond cu pronunțarea unei decizii noi prin care acțiunea să fie respinsă ca tardivă.

Prin încheierea din 25 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în temeiul art. 70 din Codul de procedură civilă, a fost admisă succesiunea în drepturile procedurale ale lui Victor Golban, decedat la xxxx, succesorilor legali Oleg Golban, Lilian Golban și Olga Golban.

Prin decizia din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Consiliul raional Telenești și cererea de alăturare la apel depusă de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, casată hotărârea din 11 iunie 2020 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești, în partea încasării sumei de 908 275 de lei, pentru bunul imobil - teren cu suprafața de 23,5 ha și emisă în această parte o hotărâre nouă prin care s-a respins ca neîntemeiată pretenția cu privire la încasarea contravalorii terenului confiscat cu suprafața de 23,5 ha.

În rest, a fost menținută hotărârea primei instanțe.

Prin decizia din 15 decembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție, au fost admise recursurile declarate de Consiliul raional Telenești și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și de moștenitorii legali a lui Victor Golban, Olga Golban, Oleg Golban și Lilian Golban, reprezentați de avocatul Ivan Turceac și s-a casat decizia din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Rejudecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 05 mai 2022 a admis cererea de apel depusă de Consiliul raional Telenești și cererea de alăturare la apel depusă de Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova.

S-a casat hotărârea din 11 iunie 2020 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești și s-a pronunțat o hotărâre nouă prin care s-a respins acțiunea depusă de Victor Golban ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție extinctivă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a stabilit faptul încălcării de către Victor Golban a termenului de un an (01 ianuarie - 31 decembrie 2007) pentru depunerea în adresa Comisiilor speciale a cererilor de restituire a bunurilor de care au fost deposedate persoanele represate, indicat în art. II al Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006, a fost stabilit doar pentru supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în a prezentei legi (01 ianuarie 2007), a expirat termenul de prescripții pentru depunerea cererii respective.

Instanța de apel a considerat greșite concluziile primei instanțe despre faptul că reclamantul a aflat despre reabilitarea bunelului său Vasilii Ivanovici Bîrca, abia la data de 29 noiembrie 2017, în condițiile în care din materialele cauzei rezultă că Lilian Golban, unul din copiii lui Victor Golban, a primit la data de 22 iulie 2010 copia dosarului de deportare în care este menționat faptul reabilitării membrilor familiei Bîrca (f. d. 182, vol. I).

Totodată, din scrisoarea Serviciului tehnologiei informaționale al Ministerului Afacerilor Interne din 20 mai 2020, rezultă că copia dosarului de deportare a lui Vasilii Bîrca a fost expediat la data de 22 iulie 2010, în adresa cetățeanului Lilian Golban, fiul lui Victor Golban (f.d. 160, vol. I).

Drept urmate, instanța de apel a concluzionat că acțiunea lui Victor Golban a fost depusă cu omiterea termenului prevăzut de art. 267 din Codul civil, întrucât curgerea termenului general de prescripție, pentru înaintarea acțiunii, a început din data de 22 iulie 2010, când Lilian Golban, unul din copiii lui Victor Golban, a primit copia dosarului de deportare de la serviciul tehnologiei informaționale al Ministerului Afacerilor Interne, însă reclamantul a sesizat instanța de judecată la data de 25 aprilie 2019.

Totodată, în cazul omiterii termenului de un an stabilit în articolul II al Legii nr. 186-XVI din 29.06.2006, precum și a termenului de trei ani din data înștiințării despre reabilitarea cetățeanului supus represiunilor, prevăzut în art. 12¹ din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992, persoanele represate sînt în drept de a beneficia de repunerea în termenul de prescripție, în condițiile art. 279 din Codul civil și art. 116 din Codul de procedură civilă, circumstanțe care nu s-au atestat. Astfel, Victor Golban a ignorat dreptul de a-și apăra pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată dreptul încălcat în decurs de 3 ani, iar temeieri pertinente, care ar justifica repunerea în termen a acțiunii în sensul art. 279 din Codul civil, nu s-au constatat.

La 27 septembrie 2022, avocatul Turceac Ivan în interesele lui Oleg Golban, Lilian Golban și Olgăi Golban, succesori în drepturi a lui Victor Golban, a declarat recurs împotriva deciziei din 05 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei contestate, cu emiterea unei decizii noi de menținere a hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului avocatul Turceac Ivan în interesele lui Oleg Golban, Lilian Golban și Olgăi Golban, succesori în drepturi a lui Victor Golban a reiterat circumstanțele de fond și de drept din acțiune, invocând că instanța de apel a interpretat greșit normele dreptului material, nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, aplicând o lege care nu trebuia să fie aplicată.

Suplimentar a menționat că după obținerea dreptului de moștenitor legal, s-a adresat Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu cerere prin care a solicitat informații cu privire la reabilitarea bunicului său Vasilii Ivanovici Bîrca. La 29 noiembrie 2017, Procuratura Generală a Republicii Moldova a expediat în adresa

acestuia certificatul de reabilitare, fiind informat despre faptul că bunelul său a fost declarat victima represiunilor politice și reabilitat post-mortem. Astfel, conform Legii nr.1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia.

S-a mai invocat că nu a fost înștiințată persoana supusă represiunilor politice - Vasilii Ivanovici Bîrca deoarece, acesta la xxxx a decedat, dar succesorul în drepturi al acestuia, moștenitorul Victor Golban. Astfel, termenul de prescripție pentru a depune cererea de restituire, recuperare a valorilor bunurilor confiscate, naționalizate pentru reclamant a început să curgă din ziua următoare datei de 29 noiembrie 2017. Respectiv, cererea de recuperare a valorilor bunurilor confiscate, a fost depusă la 09 noiembrie 2018, mai puțin de un an de zile de la momentul când a fost înștiințat despre reabilitarea bunicului său.

Recurentul consideră că instanța de apel eronat a concluzionat că, Lilian Golban, unul din copiii lui Victor Golban, a primit la 22 iulie 2010 copia dosarului de deportare în care a fost menționat faptul reabilitării membrilor familiei Bîrca.

Mai mult, despre reabilitarea bunelului său, Victor Golban a aflat la data de 29 noiembrie 2017. Astfel, consideră inadmisibilă impunerea altor termene de prescripție decât cele prevăzute de legiuitor or, acest termen de prescripție se impune unei persoane care la acel moment sub nici o formă nu era succesor în drepturi și nu avea nici o legătură cu cazul dat.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 05 mai 2022, decizia motivată a fost expediată participanților la proces, la data de 28 iulie 2022 (f.d. 141).

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Astfel, instanța de recurs constată că avocatul Turceac Ivan în interesele lui Oleg Golban, Lilian Golban și Olgăi Golban, succesori în drepturi a lui Victor Golban, s-a conformat prevederilor legale, declarând recurs la 27 septembrie 2022, împotriva deciziei instanței de apel, în termenul stabilit de lege.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

La 31 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa participanților copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 151, vol. I).

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care

recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 21 decembrie 2022 a Curții Supreme de Justiție recursul a fost considerat admisibil și numit pentru examinare în fond.

În corespundere cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Astfel, Colegiul lărgit a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Curtea Europeană în cauza Covalenco vs. Republica Moldova din 16 iunie 2020 (nr.72164/14), a statuat că în așa circumstanțe pronunțarea unei noi hotărâri fără o nouă cercetare nu este o încălcare. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod obiectiv pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurentul și intimații au avut posibilitatea să prezinte poziția în scris și să răspundă la argumentele părților adverse.

Astfel, circumstanțele cauzei prezentate de părți și determinate de instanțele de judecată în fazele procesuale anterioare denotă, în special, următoarele.

Potrivit certificatului de arhivă, extras de pe actul de naștere eliberat de Arhiva Națională a Republicii Moldova se confirmă că la 17 mai 1914, în Registrul metrical al parohiei Verejeni, județul Orhei, sub nr. 11 a fost înregistrată nașterea Annei Bîrca, născută la xxxx, din părinții Bîrca Vasilii Ivanovici și Maria Feodosieva (f.d.19, vol. I).

Drept urmare a înregistrării căsătoriei la 12 iunie 1941 cu Iacob Găină, Anna Bîrca după căsătorie a preluat numele soțului, devenind Anna Găină (f.d.20, vol. I). Ulterior, ultima s-a recăsătorit la 08 martie 1945 cu Vasilii Golban (f.d. 22, vol. I), în legătură cu decesul fostului soț, Iacob Găină.

Prin duplicatul certificatului de naștere NA-VI-2960948 se confirmă că Victor Golban s-a născut la xxxx, în satul xxxx, raionul xxxx, din părinții Vasilii Golban și Anna Golban (f.d. 23, vol. I).

Prin hotărârea din 18 decembrie 2017 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, corectată prin încheierea din 28 ianuarie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, a fost constatat că Vasilii Bîrca, născut la xxx xxxx, indicat în extras de pe actul de naștere la xxx xxxx sub nr. 23 în registrul metrical al parohiei Verejeni, județul Orhei și Bîrca Vasilii Ivanovici, născut în anul xxxx, indicat în înscrisurile de pe cauza penală nr. 1954-41r și sub nr.Apx.4369 este una și aceeași persoană.

Așadar, din materialele cauzei rezultă că Victor Golban, decedat la xxxx, este nepotul lui Vasilii Ivanovici Bîrca, născut în anul xxxx.

La fel, s-a stabilit că Vasilii Ivanovici Bîrca, născut în anul xxxx, originar și locuitor al satului Verejeni, raionul Telenești, RSSM a fost arestat de către organele NKGB ale RSSM la 11 iunie 1941 și pus sub învinuire din motive politice în baza art. 58-13 din Codul penal al RSFSR ca membru al partidului național liberal.

Prin decizia organelor NKVD al RSSU din 31 decembrie 1941 procedura penală în privința lui Vasilii Ivanovici Bîrca a fost clasată în legătură cu survenirea decesului acestuia la 17 decembrie 1941 în locul de detenție din orașul Ivdellag,

regiunea Sverdlovsc, Federația Rusă.

Prin certificatul din 29 noiembrie 2017 nr. 21-615/16-3918, eliberat de Procuratura Generală a Republicii Moldova, se confirmă că Vasilii Ivanovici Bîrca a fost declarat victimă a represiunilor politice și reabilitat post-mortem în conformitate cu Decretul Președintelui URSS din 13 august 1990 „Cu privire la repunerea în drepturi a victimelor represiunilor politice din anii 20-50” (f.d.11, vol.I).

Golban Victor, în calitatea sa de moștenitor legal a bunelului său, Vasilii Ivanovici Bîrca, la 09 noiembrie 2018 s-a adresat cu cerere către Comisia Specială a Consiliului raional Telenești, prin care a solicitat restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice.

Prin extrasul din procesul-verbal nr. 1 din 27 martie 2019, emis de Comisia Specială a Consiliului raional Telenești, s-a refuzat în satisfacerea cererii lui Victor Golban privind recuperarea averii bunelului său Vasilii Ivanovici Bîrca, represat din satul Verejeni, r-nul Telenești, deoarece au fost omiși termenii de prescripție prevăzuți de Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimilor represiunilor politice, cu ulterioarele modificări, pe de altă parte, a constatat că nu a fost demonstrat că Victor Golban a aflat despre reabilitarea bunelului său Vasili Bîrca, anterior datei de 29 noiembrie 2017, când a fost eliberat certificatul de reabilitare nr. 21-615/16-3819, de către Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Victor Golban a solicitat restituirea contravalorii bunurilor confiscate ilegal și anume pentru bunul imobil - teren cu suprafața de 23,5 ha, a sumei de 908 275 de lei și pentru bunurile mobile, a sumei de 1 122 000 de lei și a cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Orhei, sediul Telenești prin hotărârea din 11 iunie 2020 a admis acțiunea depusă de Victor Golban și s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Consiliului raional Telenești în beneficiul lui Victor Golban, pentru bunul imobil - teren cu suprafața de 23,5 ha suma de 908 275 de lei, pentru bunurile mobile - suma de 1 122 000 de lei și cheltuielile de judecată în sumă de 6 920 de lei.

Colegiul lărgit atestă că pe parcursul judecării cauzei în ordine de apel, prin încheierea din 25 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în temeiul art. 70 din Codul de procedură civilă, a fost admisă succesiunea în drepturile procedurale ale lui Victor Golban, decedat la 16 noiembrie 2020, succesorilor legali Oleg Golban, Lilian Golban și Olga Golban.

Prin decizia din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată hotărârea din 11 iunie 2020 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, în partea încasării sumei de 908 275 de lei, pentru bunul imobil - teren cu suprafața de 23,5 ha și emisă în această parte o hotărâre nouă prin care s-a respins ca neîntemeiată pretenția cu privire la încasarea contravalorii terenului cu suprafața de 23,5 ha. În rest, a fost menținută hotărârea primei instanțe.

Prin decizia din 15 decembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție s-a casat decizia din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Rejudecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 05 mai 2022 a admis cererea de apel depusă de Consiliul raional Telenești și cererea de alăturare la apel depusă de Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova,

casând hotărârea din 11 iunie 2020 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești și a pronunțat o hotărâre nouă prin care s-a respins acțiunea depusă de Victor Golban ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție extinctivă.

Examinând recursul declarat de către avocatul Ivan Turceac în interesele lui Oleg Golban, Lilian Golban și Olgăi Golban, succesori în drepturi ai lui Victor Golban, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție îl consideră întemeiat și care urmează a fi admis, din considerentele ce succed.

În temeiul art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care a interpretat în mod eronat legea.

Din actele cauzei rezultă că în cadrul examinării cauzei în instanța de fond Consiliul raional Telenești a solicitat respingerea acțiunii pe motivul omiterii termenului de prescripție, iar Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 05 mai 2022 a respins acțiunea depusă de Victor Golban ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție extinctivă prevăzut de art. 267 din Codul civil, întrucât curgerea termenului general de prescripție, pentru înaintarea acțiunii, a început din data de 22 iulie 2010, cînd Lilian Golban, unul din copiii lui Victor Golban, a primit copia dosarului de deportare de la Serviciul tehnologiei informaționale al Ministerului Afacerilor Interne, însă reclamantul a sesizat instanța de judecată la data de 25 aprilie 2019.

Potrivit art. 2 din Legea nr.1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, victime ale represiunilor politice se consideră persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1; persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii; membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

În baza art. 10 din aceeași lege, persoanele supuse represiunilor și ulterior reabiliteate sînt reintegrate în drepturile politice, sociale și civile, pierdute de acestea în legătură cu represiunile politice.

Conform art. 12 din Legea nominalizată, cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor.

Conform art. 2 din Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea și

completarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Sub incidența prezentei legi nu cad persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite care au fost despăgubite până la intrarea în vigoare a prezentei legi.

Având în vedere prevederile normelor enunțate, instanța de recurs apreciază ca greșită constatarea instanței apel referitor la tardivitatea acțiunii depuse de Victor Golban.

Aceasta deoarece, Victor Golban, în calitate de moștenitor legal a aflat despre reabilitarea bunelului său Vasilii Ivanovici Bîrca, în luna noiembrie 2017, drept urmare a expedierii la 29 noiembrie 2017 a certificatului de reabilitare cu nr. 21-615/16-3819.

În această ordine de idei, Colegiul lărgit relevă că art. 12¹ din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992, instituie, un termen de decădere înăuntrul căruia persoana îndreptățită are dreptul să formuleze cererea sa de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora, termen ce nu depășește 3 ani de la data înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia și se examinează în termen de până la 6 luni din ziua depunerii.

Potrivit art. II din Legea nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Sub incidența prezentei legi nu cad persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite care au fost despăgubite până la intrarea în vigoare a prezentei legi.

S-a stabilit că Victor Golban a depus cerere Consiliului raional Telenești la data de 09 noiembrie 2018, ca moștenitor legal, privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunii politice în privința bunelului Vasilii Ivanovici Bîrca, care a fost reabilitat, la data de 29 noiembrie 2017 potrivit certificatului de reabilitare cu nr. 21-615/16-3819, iar în instanța de judecată s-a adresat cu prezenta acțiune la 25 aprilie 2019.

În astfel de circumstanțe, instanța de recurs conchide că Victor Golban a depus cererea de chemare în judecată în interiorul termenului imperativ de 3 ani reglementat de art. 121 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992.

De asemenea, Colegiul lărgit atestă că din certificatul de moștenitor legal, eliberat de notarul Viorica Școlnic, rezultă că moștenitor al averii succesorală a Annei Golban, decedată la xxxx este fiul Victor Golban. Respectiv, averea succesorală pentru care este eliberat prezentul certificat constă din dreptul de a cere în temeiul Legii nr.1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, restituirea bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice mod din posesia

sau recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații ce-i revin cetățeanului Vasilii Bîrca a fost eliberat la 26 aprilie 2018 (f.d. 6, vol. I).

Drept urmare, Colegiul lărgit conchide că probe care să ateste faptul că Victor Golban a aflat despre faptul reabilitării bunelului său Vasilii Ivanovici Bîrca, anterior datei de 29 noiembrie 2017, la materialele cauzei nu se regăsesc.

Or, art. 130 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă prevede că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

În așa mod, Colegiul lărgit apreciază critic raționamentul instanței de apel precum că curgerea termenului general de prescripție pentru înaintarea acțiunii a început din data de 22 iulie 2010, când Lilian Golban, unul din copiii lui Victor Golban, a primit copia dosarului de deportare de la Serviciul tehnologii informaționale al Ministerului Afacerilor Interne.

Astfel că, constatările respective resping concluzia instanței de apel în rațiunea respingerii acțiunii ca tardive, fiind indubitabil că cererea de chemare în judecată depusă de către Victor Golban la 25 aprilie 2019 este în interiorul termenului de prescripție extinctivă.

Pentru considerentele expuse, se impune admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, or instanța de apel nu s-a expus cu privire la fondul cererii de apel, împrejurare ce duce la imposibilitatea instanței de recurs de a verifica temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

Cu titlu subsecvent, instanța de recurs precizează că netrimiterea cauzei spre rejudecare a doua oară, a fost concepută de legiuitor ca o dispoziție edictată în favoarea părților, urmărindu-se soluționarea într-un termen rezonabil a cauzelor, însă, la caz, aplicarea acestei dispoziții este în defavoarea recurenților, aplicarea ei producându-i daune mult mai mari decât trimiterea spre rejudecare.

Se poate deroga de la un al doilea grad de jurisdicție și judeca pe fond cauza direct în calea de atac în considerarea respectării unor alte principii, însă aceasta numai în condițiile în care instanța de fond a respectat dispozițiile instanței de control judiciar și a pronunțat o soluție rezonabilă, motivată, cu respectarea drepturilor procesuale fundamentale.

La caz, însă, o altă soluție decât cea de trimitere a cauzei spre rejudecare ar echivala cu o validare și protejare a unor încălcări grave ale legii săvârșite de instanțele de fond.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și a trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, cu respectarea dreptului la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de

Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către avocatul Ivan Turceac în interesele lui Oleg Golban, Lilian Golban și Olgăi Golban, succesori în drepturi a lui Victor Golban.

Se casează integral decizia din 05 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău adoptată în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Golban împotriva Consiliului raional Telenești și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea contravalorii bunurilor confiscate ilegal, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac

Președintele ședinței,
judecătorul

Maria Ghervas

judecători

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Aliona Miron

Victor Burduh